

ยาระงับการเกร็งของกล้ามเนื้อเรียบ และยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียน

อาการกระตุกของลำไส้ และอาเจียน

อาการกระตุกของลำไส้ คือ การหดตัวของกล้ามเนื้อลำไส้ใหญ่หรือลำไส้เล็กที่ไม่สามารถควบคุมได้ นอกจากนี้ยังอาจมาพร้อมกับอาการท้องบวม ท้องอืด ท้องเสีย หรือท้องผูก การอาเจียน หรือการอ้วก (หรือที่เรียกว่าอาเจียน) เป็นการบังคับให้สารในกระเพาะอาหารไหลขึ้นมาทางหลอดอาหาร และออกทางปาก

ทั้งสองอาการไม่ใช่โรค แต่เป็นอาการที่พบได้บ่อยซึ่งซ่อนอยู่ในสภาวะทางการแพทย์มากมาย อาการกระตุกของลำไส้มักเกิดขึ้นในกลุ่มอาการลำไส้แปรปรวน โรคกระเพาะ และลำไส้อักเสบ การแพ้อาหาร และความเครียดทางอารมณ์ การอาเจียนเป็นหนึ่งในอาการที่พบบ่อยในโรคกระเพาะ และลำไส้อักเสบ อาการแพ้ท้องในช่วงตั้งครรภ์อาหารเป็นพิษ อาการเวียนศีรษะ และอาเจียนจากการเดินทาง อาการปวดอย่างรุนแรง ไมเกรน อาการเวียนศีรษะแบบรู้สึกลมุน และเป็นอาการไม่พึงประสงค์อย่างหนึ่งของเคมีบำบัด หรือการยาสลบ การอาเจียนอย่างรุนแรงอาจทำให้ร่างกายขาดน้ำ และอิเล็กโทรไลต์ขาดความสมดุล

การรักษา

การรักษาขั้นสุดท้ายสำหรับอาการกระตุกในลำไส้ และการอาเจียน คือ การค้นหาสาเหตุที่แท้จริง และรับการรักษาที่เหมาะสมภายใต้การดูแลของแพทย์ หากยังคงมีอาการอยู่แม้ว่าจะได้รับการแก้ไขสาเหตุแล้วก็ตาม จะสามารถพิจารณาให้ยาระงับการเกร็งของกล้ามเนื้อเรียบ หรือยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียน (ยาต้านอาการเวียนศีรษะ และอาเจียน) เพื่อบรรเทาอาการกระตุกในลำไส้ หรือบรรเทาอาการอาเจียนตามลำดับ นอกจากนี้ ยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียนยังสามารถใช้เพื่อป้องกันการอาเจียนในสถานการณ์ที่คาดว่าจะเกิดขึ้นได้ เช่น อาการเวียนศีรษะ และอาเจียนจากการเดินทาง แพ้ท้อง เคมีบำบัด หรือการผ่าตัด

ยาระงับการเกร็งของกล้ามเนื้อเรียบ (Antispasmodics)

ยาระงับการเกร็งของกล้ามเนื้อเรียบช่วยผ่อนคลายกล้ามเนื้อเรียบจึงช่วยบรรเทาอาการปวดเกร็ง ยาเหล่านี้แบ่งออกเป็น 2 ประเภทหลัก ๆ คือ ยาคลายกล้ามเนื้อเรียบ เช่น อัลเวอร์ริน (alverine) มีบีเวอร์ริน (mebeverine) และแอนติโคลิเนอร์จิก (anticholinergics) เช่น ไฮออสซีน (hyoscine)

ยาคลายกล้ามเนื้อเรียบส่วนใหญ่เป็นยาที่จำหน่ายในร้านขายยาเฉพาะด้านเท่านั้น หรือยาตามใบสั่งจ่ายจากแพทย์ มีจำหน่ายหลายรูปแบบ เช่น ยาเม็ด แคปซูล น้ำเชื่อม ยาฉีด และแผ่นแปะ

ผ ล ขั ำ ง เ คี ย ง

และข้อควรระวังทั่วไปของยาระับการเกร็งของกล้ามเนื้อเรียบ

ประเภทของยาระับการเกร็งของกล้ามเนื้อเรียบ	ผลข้างเคียงที่พบบ่อย	ข้อควรระวัง
1. ยาคลายกล้ามเนื้อเรียบ	◆ คลื่นไส้ ◆ อาการหายใจลำบาก ◆ ปวดศีรษะ ◆ เวียนศีรษะ ◆ อาการคัน และผื่นแดง	◆ ไม่ควรให้ยานี้กับผู้ป่วยอัมพาตที่มีภาวะลำไส้อุดตัน
2. แอนติโคลิเนอร์จิก (Anticholinergics)	◆ ง่วงนอน ◆ หงุดหงิด ◆ หัวใจเต้นเร็ว/ผิดปกติ ◆ ปัสสาวะแรง รีบ และปัสสาวะไม่ออก ◆ การมองเห็นพร่ามัว ◆ ปากแห้ง ◆ หน้าแดง	◆ ใช้กับผู้ป่วยที่มีความระมัดระวัง ◆ ใช้กับผู้ป่วยโรคกรดไหลย้อน ◆ กล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลัน ความดันโลหิตสูง ภาวะต่อมไทรอยด์เป็นพิษ และผู้ที่ปัจจัยเสี่ยงต่อภาวะต่อหิมนมปิดเฉียบพลันด้วยความระมัดระวัง ◆ ไม่ควรใช้กับผู้ป่วยที่มีโรคกล้ามเนื้ออ่อนแรง โรคปลายกระเพาะอาหารตีบ ภาวะลำไส้อุดตัน และต่อมลูกหมากโต

คำแนะนำทั่วไปเกี่ยวกับการใช้ยาระับการเกร็งของกล้ามเนื้อเรียบ

- ยาระับการเกร็งของกล้ามเนื้อเรียบส่วนใหญ่จะใช้เพื่อบรรเทาอาการมากกว่าการรักษาแบบถาวร ดังนั้นจึงควรหลีกเลี่ยงการใช้ยาเหล่านี้มากเกินไป
- เนื่องจากยาระับการเกร็งของกล้ามเนื้อเรียบอาจระงับอาการและขัดขวางการวินิจฉัยโรคของคุณจึงไม่ควรรับประทานโดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์ การรักษาโรคประจำตัวที่ล่าช้าอาจส่งผลร้ายแรงได้
- ขอแนะนำให้รับประทานยาระับการเกร็งของกล้ามเนื้อก่อนรับประทานอาหาร 30 นาทีถึงหนึ่งชั่วโมง หรือตามคำแนะนำของแพทย์

ยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียน (Antiemetics)

ยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียนออกฤทธิ์โดยการยับยั้งหน่วยรับรู้ที่เกี่ยวกับการอาเจียน มีตัวเลือกมากมาย แต่ยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียนที่ใช้กันทั่วไป ได้แก่ ยาแก้แพ้ (เช่น โพรเมทาซีน และโดเมนไฮดริเนต) แอนติโคลิเนอร์จิก (เช่น ไฮออสซีน) เฟโนไทอาซีน (เช่น โพรคลอเปอราซีน) โดพามีน แอนตาโกนิสต์ (เช่น เมโทโคลพราไมด์ และโดมเพอริโดน) และกลุ่มยาต้านตัวรับแอนตาโกนิสต์ 5HT₃ (เช่น ออนดาเซทรอน และแกรนิซิทรอน) การเลือกใช้ยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียนนั้นขึ้นอยู่กับสาเหตุของการอาเจียนเป็นหลัก ตัวอย่างเช่น ไฮออสซีน และยาแก้แพ้ เป็นยาหลักที่ใช้ในการป้องกันอาการเวียนศีรษะและอาเจียนจากการเดินทาง ในขณะที่กลุ่มยาต้านตัวรับแอนตาโกนิสต์ 5HT₃ มีประโยชน์ในการจัดการกับการอาเจียนในผู้ป่วยที่ได้รับเคมีบำบัดและการอาเจียนหลังผ่าตัด

ยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียนที่ใช้กันทั่วไปส่วนใหญ่เป็นยาที่จำหน่ายในร้านขายยาเฉพาะด้านเท่านั้น หรือยาตามใบสั่งจ่ายจากแพทย์ มีจำหน่ายในรูปแบบของยาเม็ด แคปซูล น้ำเชื่อม ยาฉีด และยาฉีดเข้าเส้นเลือดดำ

คุณควรปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านสุขภาพก่อนรับประทานยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียน

ผลข้างเคียง และข้อควรระวังทั่วไปของยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียน

ประเภทของยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียน	ผลข้างเคียงที่พบบ่อย	ข้อควรระวัง
1. ยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียน	◆ ง่วงนอน ◆ ท้องผูก ◆ หัวใจเต้นเร็ว/ผิดปกติ ◆ ปัสสาวะแรงรีบและปัสสาวะไม่ออก ◆ การมองเห็นพร่ามัว ◆ ปากแห้ง ◆ หน้าแดง	◆ ใ ช้ กั บ เ ตี ก และผู้สูงอายุด้วยความระมัดระวัง ◆ ใ ช้ กั บ ผู้ป่วยโรคกรดไหลย้อน ◆ กล้ามเนื้อหัวใจตายเฉียบพลัน ความดันโลหิตสูงภาวะต่อมไทรอยด์เป็นพิษ และผู้ที่ปัจจัยเสี่ยงต่อภาวะต่อหื่นมุมปิดเฉียบพลันด้วยความระมัดระวัง ◆ ไม่ควรใ ช้ กั บ ผู้ป่วยที่มีโรคกล้ามเนื้ออ่อนแอแรงโรคปลายกระเพาะอาหารตีบภาวะลำไส้อุดตันและต่อมลูกหมากโต
2. ยาแก้แพ้	◆ ง่วงนอน ◆ ปวดศีรษะ ◆ ปากแห้ง ◆ การมองเห็นพร่ามัว ◆ ท้องผูก ◆ ปัสสาวะแรงรีบและปัสสาวะไม่ออก	◆ ใ ช้ กั บ เ ตี ก และผู้สูงอายุด้วยความระมัดระวัง ◆ ใ ช้ กั บ ผู้ป่วยที่มีภาวะต่อมลูกหมากโต ปัสสาวะไม่ออก และผู้ที่มีปัจจัยเสี่ยงต่อภาวะต่อหื่นมุมปิดเฉียบพลันด้วยความระมัดระวัง
3. เฟโนไทอาซีน (Phenothiazines)	◆ มีการเคลื่อนไหวของใบหน้าและร่างกายผิดปกติ ◆ ลึ น ไ บ ห นั า และชากรไกรมีการเคลื่อนไหวหรือกระตุกเป็นจังหวะที่ไม่สามารถบังคับได้ ◆ อาการสั่น ◆ กระสับกระส่าย ◆ กล่อมประสาท	◆ ใ ช้ กั บ เ ตี ก และผู้สูงอายุด้วยความระมัดระวัง ◆ ใ ช้ กั บ ผู้ป่วยโรคหัวใจและหลอดเลือด โรคพาร์คินสัน โรคลมบ้าหมูภาวะซีมเศร้า โรคกล้ามเนื้ออ่อนแอแรงต่อมลูกหมากโต และผู้ที่มีปัจจัยเสี่ยงต่อภาวะต่อหื่นมุมปิดเฉียบพลันด้วยความระมัดระวัง

		◆ ไม่ควรให้กับผู้ป่วยที่มีภาวะซึมเศร้าของระบบประสาทส่วนกลาง และโรคเนื้องอกของต่อมหมวกไตส่วนใน
4. โดพามีนแอนตาโกนิสต์ (Dopamine antagonists)	◆ มีการเคลื่อนไหวของใบหน้า และร่างกายผิดปกติ ◆ ง่วงนอน ◆ ภาวะระดับโปรแลคตินสูง	สำหรับเมโทโคลพราไมด์ (metoclopramide) ◆ ใช้กับเด็กและผู้ป่วยสูงอายุด้วยความระมัดระวัง ◆ ใช้กับผู้ป่วยที่มีความดันโลหิตสูง การรบกวนการนำสัญญาณไฟฟ้าในหัวใจ และโรคลมบ้าหมูด้วยความระมัดระวัง ◆ ไม่ควรให้กับผู้ป่วยที่มีภาวะกระเพาะ หรือลำไส้อุดตัน หะลุ หรือแตกเลือด และโรคเนื้องอกของต่อมหมวกไตส่วนใน สำหรับดอมเพอริโดน (domperidone) ◆ ใช้กับเด็กด้วยความระมัดระวัง ◆ ไม่ควรใช้ในผู้ป่วยที่มีภาวะเนื้องอกที่เกิดขึ้นบนต่อมไร้ท่อ
5. กลุ่มยาต้านตัวรับแอนตาโกนิสต์ (5HT₃-receptor antagonists)	◆ ท้องผูก ◆ ปวดศีรษะ ◆ หน้าแดง ◆ มีปฏิกิริยาตรงบริเวณที่ฉีด	◆ ใช้ในผู้ป่วยที่มีภาวะลำไส้อุดตัน กึ่งเฉียบพลัน หรือผู้ที่ปัจจัยเสี่ยงต่อภาวะกลุ่มอาการระยะ QT ที่ยืดยาวด้วยความระมัดระวัง ◆ ไม่ควรใช้ในผู้ป่วยที่มีภาวะกลุ่มอาการระยะ QT ที่ยืดยาวที่มีมาแต่กำเนิด ◆ มีรายงานกรณีของกลุ่มอาการเซโรโโทนินที่เสียชีวิตด้วยกลุ่มยาต้านตัวรับแอนตาโกนิสต์ 5HT₃ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อได้รับร่วมกับกลุ่มยาเซโรโโทนิน และ/หรือยาเกี่ยวกับระบบปร

		ะ ส า ท อื่น ๆ ควรหยุดการรักษา หากเหตุการณ์ดังกล่าวเกิด ขึ้น และควรเริ่มการรักษาตามอา การแบบประคับประคอง
--	--	---

คำแนะนำทั่วไปเกี่ยวกับการใช้ยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียน

- ยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียนส่วนใหญ่จะใช้เพื่อบรรเทาอาการมากกว่าการรักษาแบบถาวร ดังนั้นจึงควรหลีกเลี่ยงการใช้ยาเหล่านี้มากเกินไป
- เนื่องจากยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียนอาจระงับอาการ และขัดขวางการวินิจฉัยโรคของคุณจึงไม่ควรรับประทานโดยไม่ได้รับคำปรึกษาจากแพทย์ การรักษาโรคประจำตัวที่ล่าช้าอาจส่งผลร้ายแรงได้
- หัก ยา ม ชั บ ร ถ หรือใช้เครื่องจักรหลังจากรับประทานยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียนเนื่องจากยาส่วนใหญ่อาจทำให้เกิดอาการง่วงนอน
- ไม่ควรรับประทานยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียนร่วมกับแอลกอฮอล์เนื่องจากยาส่วนใหญ่มีฤทธิ์ในการกดระบบประสาทส่วนกลาง และแอลกอฮอล์อาจเสริมฤทธิ์ดังกล่าวจึงอาจทำให้เกิดผลเสียได้
- หลีกเลี่ยงอาหารแข็งภายในสองถึงสามกิโลกรัมหลังจากการอาเจียน และพักผ่อนให้มากขึ้น รวมถึงจิบของเหลวเล็กน้อยเพื่อป้องกันภาวะขาดน้ำ
- หลีกเลี่ยงกลิ่นแรง และสิ่งกระตุ้นอื่น ๆ เช่น ความร้อน และแสงไฟกะพริบซึ่งสามารถช่วยบรรเทาอาการอาเจียนได้

การสื่อสารกับแพทย์ของคุณ

- ขอคำแนะนำจากแพทย์ก่อนรับประทานยาระงับการเกร็งของกล้ามเนื้อเรียบ และยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งหากคุณกำลังตั้งครรภ์หรือกำลังให้นมบุตร
- อย่าให้ยาระงับการเกร็งของกล้ามเนื้อเรียบ และยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียนแก่เด็ก หรือผู้สูงอายุโดยไม่ได้รับคำแนะนำจากแพทย์เนื่องจากยาเหล่านี้อาจทำให้เกิดอาการไม่พึงประสงค์จากยาเพิ่มขึ้นได้
- ปรึกษาแพทย์ของคุณหากการอาเจียนเป็นผลจากยาที่คุณกำลังรับประทานอยู่ และอย่าหยุดรับประทานยาด้วยตัวเอง
- หากอาเจียนของคุณเป็นสีเขียว หรือมีสีเลือด โปรดปรึกษาแพทย์ทันที
- เข้าพบแพทย์ทันทีหากอาเจียนนานกว่า 24 ชั่วโมง หรือมีอาการปวดท้องหรือปวดศีรษะอย่างรุนแรง หรือคุณไม่สามารถกักเก็บของเหลวไว้ได้นานเกินกว่า 12 ชั่วโมง

การจัดเก็บยาระงับการเกร็งของกล้ามเนื้อเรียบ และยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียน

ควรจัดเก็บยาระงับการเกร็งของกล้ามเนื้อเรียบ

และยาต้านอาการคลื่นไส้อาเจียนไว้ในสถานที่แห้ง และเย็น ไม่ควรเก็บยาไว้ในตู้เย็น
เ ว้ น แ ต่ จ ะ มี ร ะ บ ู ไ ว้ บ น ป ่า ย จ ุ ล าก น อ ก จ าก น ี
ควรเก็บยาอย่างเหมาะสมในสถานที่ซึ่งเด็กไม่สามารถเข้าถึงได้เพื่อป้องกันการกลืนกินโดยไม่ได้
ตั้งใจ

**กิตติกรรมประกาศ: สำนักงานยาขอขอบคุณการพัฒนาวิชาชีพ
และการพัฒนาวิชาชีพ และการประกันคุณภาพ (PD&QA)
สำหรับการมีส่วนร่วมที่มีคุณค่าในการจัดเตรียมบทความนี้**

สำนักงานยา
กรมอนามัย
ม.ค. 2021